

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

י"ב אדר תשע"ז 1159 (שנה כב')

נושא השבוע: חג פורים

ההפטרה: ויאמר שמואל (שמואל א, טו)

פרשת תצוה - שבת זכור

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שבץ זית כתית למאור" (כז, ב)

"כתית למאור" - כתיתה שמביאה אור, ההסטוריה של עמנו מראה כי דוקא התקופות שמרובות "בכתיתות" הינו ביסורים ורדיפות היו מרובות באורות.

פרשה זו מרמזת "ואתה" - אתה משה ששמך מראה "כי מן המים משיתהו", "תצוה" - על כתית למאור, היינו "אפילו" שחבר חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, "ודוקא ע"י בתו של פרעה באה ישועתך וגדלת בבית אותו כותת איום שגור "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", ונהיית המאור הגדול ביותר שבכל הדורות, בניגוד לאומות העולם שאצלם ה"כתית" והחושך גרמו להם להעלם ממפת העולם. וכן היה במגילת אסתר, שמתוך גזרות המן ואחשוורוש בא ליהודים רווח והצלה ותשועה גדולה. (תורת הפרשה)

סוף תחפושת במחשבה תחילה

מעשה שהיה שמי מרים, עד גיל חמש וחצי הייתי מדברת שוטף ורהוט כמו כל ילדה אחרת בת גילי. אולם בפורים תשנ"א השתנו חיי, אע"פ שהייתי רק בת חמש וחצי רצייתי תמיד להוכיח לכולם שאני גדולה כמו אחותי הבכורה שושנה. "אמא, השנה אני אביא משלוח מנות לדודה בלומה", אמרתי לאמא בנימה החלטית, אמא חייכה ואמרה: "עוד נראה, עד פורים יש עוד כמה ימים".

הדודה בלומה, לא היתה דודה שלנו ממש, היתה בינינו קרבה מאוד רחוקה, אבל היא היתה ניצולת שואה, בודדה בעולמה וערירית מילדים. אמא שלי קרבה אותה, ארחנו אותה בביתנו מנסים להפר את בדידותה ושגרת יומה האפרורית והכאובה. בכל שנה היינו מקפידים לשלוח לה משלוח מנות גדול ויפה במיוחד, אלא שהיא גרה בשכונה מרוחקת מאיתנו, בשכונת רמות. בכל שנה היתה אחת משתי אחיותיי הגדולות נוסעת אליה באוטובוס כדי למסור לה את משלוח המנות ובאותה שנה בפורים החלטתי שאני בוגרת מספיק כדי לנסוע לבדי לרמות. אך לא כך חשבה אמא ואני נסעתי אליה בלוויית אחותי הגדולה שושנה. הייתי מחופשת לכולה ורצייתי שהדודה תראה אותי בתחפושתי היפה. כבר באוטובוס התחרטתי על הנסיעה הזו, כי היו בו ילדים שהתחפשו לדמויות מבעיתות ונוראות כמכשפות וקופים... אך אחותי הזכירה לי כי אלה רק תחפושות. הגענו לביתה של הדודה, אחותי עלתה במדרגות ואני התעכבתי מעט ליד המראה התלויה בכניסה, כדי שהדודה תתפעל מהתחפושת. ואז... מן המראה השתקפה מאחורי דמות של שודד מאיים. לרגע חשתי שברכי פקו, כשהסתובבתי נפגשתי פנים מול פנים עם שודד מאיים וחמור סבר. "תביאי מהר את הכסף" צעק בקול ניחר ואני מרוב בהלה נאלמתי דום, "את הכסף מיד" צעק שוב "אמרתי משהו" נהנה להתעלל בפחדי. אפילו לבכות לא

העלון מוקדש לרפואה שלימה לאילנה בת ברכה בתוך שאר חולי ישראל.

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:12-17

כניסת שבת: 5:26

יציאת שבת: 6:18

יציאת ש"ס ר"ת: 6:59

חז"ע עמ' פט-כא). אין לדבר בזמן הקריאה עד אחרי ברכה אחרונה (ס' עמ' פ).

ד. המברך והשומעים צריכים לכוון בברכת "שהחיינו" של המגילה על כל המצוות של מחר [משלוח מנות, סעודת פורים וכו'] (ס' תלכ' משנ"ב ס"ק א). וכן לצאת ידי חובה בקריאה.

ה. אסור לאכול קודם קריאת המגילה בלילה וביום [ולכן יזהרו הנשים שלא לאכול ביום פורים עד שישמעו קריאת המגילה] (ס' ס"ד בהרמ"א) מ"מ מותר לאכול עד כביצה (54 גר') פת או עוגה, ולאכול פירות ושתייה ושאר תבשילים שאינם מחמשת מיני דגן וכו' אפילו יותר מכביצה, והמחמיר שלא לטעום כלום תבוא עליו ברכה (ילקו"י ח"ה עמ' כג).

אם ביקש מחברו שיזכיר לו לשמוע קריאת מגילה מותר לו לאכול כרגיל (חז"ע עמ' כה) וכן נשים יכולות למנות את בעליהם שיזכירו להם ואז יכולות לאכול כרגיל (נטע גבריאל פורים פ"ב ס"ג, ס"ד).

ו. צריך לשמוע את קריאת המגילה מפי אדם שקורא מתוך מגילת קלף, וכששומע את הקריאה רצוי שתהיה לפניו מגילה כשרה (קלף) ואם אין ידו משגת אז אפשר במגילה שאינה כשרה (דפוס) כדי שיוכל לעקוב אחרי מה ששומע (עיין חז"ע עמ' עט).

ז. צריך להקפיד לשמוע כל מילה מקריאת המגילה מפני שיש אומרים שאפילו אם חסר תיבה אחת לא יצא ידי חובה (ס' תלכ' משנ"ב ס"ק ה) מכל מקום מי שלא שמע מילה או אפילו פסוקים אחדים ישלימם מתוך המגילה שבידו (אפילו דפוס) עד שיגיע למקום שנמצא השליח ציבור ומכאן ימשיך לשמוע מפי הש"צ (ס' ע"ג, תורת מועדים ס' ה ס"כז). [אבל לא ימשיך עם השליח ציבור ולבסוף ישלים את הפסוקים שהחסיר באמצע – שאז לא יצא ידי חובה – שנקרא קורא למפרע (ס' ע"ג ס"א)]. ודין זה שלא שמע שצריך להשלים הוא בין שלא שמע בגלל הרעש, בגלל שדיבר או בגלל שנימנם (חז"ע עמ' עט-פ, עמ' נז).

ח. אם נקלע ביום פורים למקום שאין שם מגילה כשרה יקרא הלל שלם בלי ברכות (ס'), ואם יש לו מגילה שאינה כשרה [דפוס] יקראנה בלי ברכות בלילה וביום [בנוסף להלל] (עיין שו"ע ס' תלכ' ס"א, נטע גבריאל פ"ב ס"ב), ואם הזדמנה לו אח"כ ביום פורים מגילה כשרה יקרא שוב ובברכות.

ט. המגילה צריכה שיהיה מחובר אליה בסופה עמוד עץ, ואם לא כשרה בדיעבד ומותר לקרוא בה אבל אין לברך על מגילה זו אלא רק בשעת הדחק, ולכתחילה צריך להשתדל לעשות לה עמוד בסופה, כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים (חז"ע עמ' רמז-רמג).

י. נהגו בערים העתיקות כ- יפו, עכו, צפת, לוד, באר שבע, חיפה, טבריה, חברון לקרוא את המגילה גם ב- טו באדר (שושן פורים) בלא ברכה [בנוסף ל- יד באדר שקראו את המגילה בברכה וקיימו את שאר מצוות פורים] ויאמרו "על הניסים" בתפילה ובברכת המזון, אבל לא יוציאו ספר תורה. וטוב וראוי שיחמירו גם לשלוח מנות ולתת מתנות לאביונים ולעשות סעודת פורים מספק (חז"ע פורים עמ' קיב-קיד, ילקו"י חנוכה (תשע"ב) עמ' קס-קעא) **הטעם:** שמסופקים אם היו מוקפות חומה מימות יהושע (ס').

משלוח מנות א. אחד האיש ואחד האישה חייבים במשלוח מנות (שו"ע ס' תלכ"ה ס"ד), מ"מ יש להקפיד שאיש ישלח לאיש ואישה לאישה (בהרמ"א ס').

ב. החיוב הוא לשלוח לאיש אחד ביום פורים [ולא בלילה] שתי מנות ביחד, מנות מזומנות לאכילה של מיני תבשיל, או מאכל ומשקה (שו"ע ס') או שני משקים וטוב להדר לשלוח שני מיני מאכלים (חז"ע עמ' קכד) וטוב להניח כל מנה בכלי נפרד (בא"ח תלכ' טז, תורת מועדים ס' ט ס"ח). וטוב שיהיה בהם כדי שיעור סעודה (חז"ע עמ' קכט).

ג. המרבה לשלוח מנות הרי זה משובח, מ"מ יקפיד שמשלוח מנות אחד יהיה כהלכתו (ילקו"י ח"ה עמ' פל"ה ס"י) ופשוט המנהג לשלוח מיני מתיקה למשלוח מנות (תורת מועדים ס"ז).

ד. השולח משלוח מנות בעילום שם, לא יצא ידי חובת משלוח מנות (חזון עובדיה עמ' קכב).

מתנות לאביונים א. חייב אדם לתת ביום פורים שתי מתנות לשני עניים [ואפשר לעני ואשתו (חז"ע עמ' קפז)] היינו לכל עני מתנה אחת של מעות (כסף) או מיני תבשיל או מיני אוכלין (הרמב"ם פ"ב הל' מגילה הל' טז משנ"ב ס' תלכ' ס"ק ב, כה"ח ס"ק ו, חז"ע עמ' קסו) ושוויה המינימלי של מתנה מן הדין הוא "פרוטה" (משנ"ב ס', כה"ח ס"ק ז חז"ע עמ' קסו ועוד) שהוא המטבע המינימלי שנהוג באותה תקופה (חז"ע ס') ובתקופתנו הוא 10 אגורות (ילקו"י חנוכה (ח) עמ' פל"ו) מ"מ ירא שמים יחמיר על עצמו ויתן בעין יפה ובסבר פנים יפות שיעור סעודה מינימלי של לחם ולפת (3 ט"ב) ועדיף הרבה יותר, שמוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודת פורים ובמשלוח מנות שהיא מצוה גדולה לשמח לב עניים יתומים ואלמנות (הרמב"ם ס', משנ"ב ס"ק ג).

ב. לכתחילה יש לדאוג שהעניים יקבלו את המעות ביום הפורים עצמו, ואם אין לו דרך להעביר חייב להפריש בפורים, ויתן כשיזדמן לו (שו"ע ס' תלכ"ד ס"ד).

ג. הנותן לגבאי צדקה כדי שיחלקם לעניים ביום פורים יצא ידי חובה אע"פ שאין העני יודע מי נתן לו (חז"ע עמ' קעב). והעני המקבלם יכול לקנות במעות אלו מה שרוצה, אפילו מלבושים וכדו' אע"פ שקיבלם לצורך סעודת פורים (חז"ע עמ' קעב, שו"ע ס' תלכ' ס"ב).

סעודת פורים ושאר המצוות א. זמנה של הסעודה ביום פורים, ואם עשאה בלילה לא יצא יד"ח (ש"ע סי' תרכ"א ס"א וס"ב) אך גם בליל פורים ירבה בסעודתו (ס"ב בהרמ"א, חז"ע עמ' קעג).

ב. מצוה לערוך סעודת פורים, ולכתחילה הסעודה צריכה להיות בבשר [יש להדר בבשר בהמה] ופת. (חז"ע ס"ב) ואף נשים חייבות במצות סעודת פורים (תורת מועדים סי' י"א ס"ז) ויקיימוה אחרי שקיימו מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים (ילק"ו ח"ה עמ' קלא).

ג. טוב לעשות סעודת פורים עם בני ביתו בשחרית (חז"ע עמ' קעז) [היינו עד חצות יום 11:50 (תורת מועדים סי' י"א ס"ז)] ונהגו לעשות לאחר תפילת מנחה, ומתפלל מנחה גדולה בצהריים (הרמ"א סי' תרכ"א ס"ה) [והטעם שבבוקר טרודים בקריאת מגילה, משלוח מנות ובמתנות לאביונים ונמשכים עד מנחה ואז יש להתפלל מנחה ואח"כ לערוך הסעודה] (עיין משנ"ב ס"ק ח) מ"מ אם עושה אחרי מנחה נכון לכון בסעודת שחרית גם לצאת חובת סעודת פורים בנוסף לסעודת פורים שיעשה אחרי מנחה (ע"פ מועדים כהלכה פורים עמ' תל"ב ס"ו-ז עיין תורת מועדים סי' י"א ס"ו וכה"ח ס"ס).

ד. הגברים צריכים לשנות יין עד שישתכרו (ש"ע סי' תרכ"א ס"ב), ויש אומרים שישתה יותר מהרגלו [בלי להשתכר] וישן מתוך שאינו יודע בין ברוך מרדכי לאור המן (הרמ"א ס"ס).

ה. אסור לעבור אף עבירה בפורים ואם יודע שבשכרותו עשוי לעבור עבירות כגון: לא לברך ברכת המזון וכו' אסור לו להשתכר, וכל מי ששתית היין מזיקה לו – פטור מלהשתכר (תורת מועדים סי' י"א ס"ג, מועדים כהלכה סי' י' ס"ב ג, ב"ח"ל למשנ"ב ס"ס).

על פי ההלכה אסור לנהוג ברכב לאחר שתיית משקה אלכוהול [כגון: יין וכו'] בפורים אפילו לאחר שתיה מועטת ביותר (סי' נתיבות ח"ב שער א' פ"ב ס"ב) כגון ג' כוסות יין (חז"ע עמ' קעז).

ו. ילד שהגיע לגיל 13 וילדה שהגיעה לגיל 12 חייבים במצות פורים, והילדים שהגיעו לחינוך (כבן 6-7) מצוה לחנכם ג"כ בכל מצות פורים [משלוח מנות, מקרא מגילה וכדו'] ומצוה לשמח את הקטנים במיני מתיקה ומעדנים (חז"ע עמ' קפה).

ז. האבל אפילו בתוך שבעה חייב בכל מצוות פורים: קריאת מגילה, מתנות לאביונים, סעודת פורים ומשלוח מנות (וטוב שישלח מנות של אוכל וכיו"ב ולא תפנוקי מעדנים וממתקים) (חז"ע א"ח ח"ב עמ' רנ"ה). ומותר לשלוח לאבל בתוך 30 או 12 חודש לאביו ואימו משלוח מנות (אבל רק של אוכל ולא מנות של תפנוקי מעדנים וממתקים) (ס"ס עמ' רנ"ב).

ח. אומרים "על הניסים" ב-18 ובברכת המזון (ש"ע סי' תרכ"א ס"ב), אם שכח ונזכר אחר שאמר "ברוך אתה ה'" לא חוזר (כה"ח ס"ק ד, ש"ע סי' תרפ"א). ויאמר ב"הרחמן" (חז"ע/קעג).

ט. ראוי ללבוש בגדי יו"ט בפורים (הרמ"א סי' תרכ"א ס"ב). גם ביום פורים יש חיוב ללמוד תורה (עיין סי' תרכ"א ס"ס). ונכון ללמוד שעה אחת ועדיף קודם הסעודה או בתוך הסעודה (חז"ע עמ' קפ"א). וטוב להתחיל בהלכות פסח (ש"ע סי' תרט). (חז"ע עמ' ק"ה)

י. נהגו שלא לעשות מלאכה ביום פורים, (סי' תרכ"א ס"א בהרמ"א) (מה שאסור בחול המועד אסור כאן) (חז"ע ס"ס). מ"מ מותר להתגלח ולהסתפר לצורך היום אם לא התגלח קודם (חז"ע עמ' ק"ה) והעושה מלאכה לא רואה ברכה בעמלו (ש"ע ס"ס). אבל בליל פורים מותר (חז"ע ס"ס).

קריאת המגילה מיוחדת לנשים באזור (צ=צרי, ס=סוקר)

אזור א- תהילה לדוד - ההסתדרות 15 (ע) 7:45 (ב) 9:00 **אזור ב-** בית תקווה (רח' המעפילים) (ע) 8:30 (ב) 8:30 **אזור ג-** מורשה (ע) 9:00 (ב) 9:00 * אליהו הנביא (חפץ חיים) (ע) 7:30 (ב) 10:30

אזור ד- תהילת ציון (ב) 8:30 * אוהל חיים (ע) 9:00 (ב) 10:00 **אזור ה-** משפ' ועקנין רח' הרב ניסים 4 (ע) 9:00 (ב) 9:00 **אזור ז-** חניכי הישיבות רח' אור לציון (ע) 8:00 (ב) 10:15 **אזור ח-** שי עולמות (ע) 8:30 (ב) 9:00 **אזור ט-** אהבת השם (רש"י 1) (ע) 9:00 (ב) 10:00 * לציון ברחמים (אדונו ברוך 14) (ע) 9:00 (ב) 9:00 **אזור י-** פורת יוסף (ע) 9:00 (ב) 9:30 * יחד שבטי ישראל (קק"ל 17) (ע) 9:00 (ב) 9:30

אזור יא- אחוות ישראל (ע) 9:00 (ב) 10:00 **אזור יב-** האר"י הקדוש (תל חי 53) (ע) 9:00 (ב) 10:00

אזור הסיטי בי"כ חב"ד (קניון הסיטי ליד תחנה מרכזית צמוד לבנק בינלאומי) טל: 8662763 (ע) 7:00 עד 12:00 **בלילה כל חצי שעה [לגברים ולנשים] (ב) 9:00-17:00 כל חצי שעה [לגברים ולנשים] אזור התעשיה -** בי"כ היכל אירית במתחם סטאר סנטר טל: 052-4664525 (ע) 7:30 עד 12:00 **בלילה כל חצי שעה [לגברים ולנשים] (ב) 8:00 עד 17:00 כל חצי שעה [לגברים ולנשים]** * יש סדנאות פורים לילדים.

* בתי עסק באזור התעשיה שמעוניינים שיבואו לקרוא להם מגילה יפנו ל- 08-9316770 * בתאום מראש.

מנחה ביום פורים בצהריים בבתי הכנסת באשדוד: **אזור א:** הרחמ"ל-1:00 **אזור ב:** תורה וחסד 12:40, אמזלג רח' המעפילים 12:40 **אזור ג:** מורשה 12:30, 1:00, 1:30, 2:00 אליהו הנביא 12:40 **אזור ד:** תהילת ציון 1:00, אוהל חיים 1:00 **אזור ה:** משפ' ועקנין- רח' הרב ניסים 4 12:30 **אזור ו:** חניכי הישיבות 12:30 **אזור ח:** שי עולמות-12:15 **אזור ט:** אהבת השם-1:00, לציון ברחמים 12:45 **אזור י:** פורת יוסף-12:30, יחד שבטי ישראל 1:00 **אזור יא:** אחוות ישראל- 12:30 **אזור יב:** האר"י הקדוש 12:30

שיעור של "זכר למחצית השקל" 20 ש"ח